

گذر

ورود سرمایه خارجی به خاورمیانه نصف شد

● **مهر:** با اعلام سازمان توسعه و همکاری های اقتصادی، سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در خاورمیانه و شمال آفریقا در سال‌های ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۴ حدود ۵۰ درصد کاهش یافته و در سال ۲۰۱۵ به کمتر از یک درصد GDP رسید. چهارم اکتبر (۱۳مهرماه جاری) ۲۰۱۶ در نشست وزرای سازمان توسعه همکاری‌های اقتصادی (OECD) وضعیت کشورهای منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا مورد بررسی قرار گرفت و توصیه‌هایی برای اصلاحات اقتصادی این کشورها ارائه شد. براساس اعلام سازمان توسعه و همکاری‌های اقتصادی، در منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا باوجود برخورداربودن از موقعیت جغرافیایی ویژه، جمعیت جوان، تحصیل‌کرده و مزایای رقابتی در بخش‌های خاص نظیر انرژی‌های تجدیدپذیر، رشد اقتصادی از کشورهای درحال‌توسعه و نوظهور عقب مانده است؛ به‌طوری‌که نرخ رشد اقتصادی منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا در سال ۲۰۱۵ معادل ۲٫۳ درصد و رشد کشورهای درحال‌توسعه و نوظهور، به‌طور متوسط چهار درصد بوده است. همچنین جریان ورودی سرمایه‌گذاری مستقیم در سال‌های اخیر به‌طور معناداری در کشورهای منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا کاهش یافته و همسنگی میان رشد تولید ناخالص داخلی (GDP) واقعی و سرمایه‌گذاری، از سایر مناطق جهان ضعیف‌تر شده است. براساس این گزارش، سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا، به دلیل موانع قانونی و اداری که مانع اصلی سرمایه‌گذاری خارجی محسوب می‌شود، در سال‌های ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۴ حدود ۵۰ درصد کاهش یافته تا اینکه به کمتر از یک درصد تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۱۵ رسیده است. ناامنی و بی‌ثباتی منطقه‌ای در سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و همچنین گردشگری تأثیر دارد؛ علاوه‌براین حجم تجارت درون‌منطقه‌ای نیز در بین کشورهای منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا افت است، به‌گونه‌ای که تنها ۱۰ درصد تجارت منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا بین کشورهای منطقه صورت می‌گیرد. به‌منظور رفع این مسائل، دسترسی عمیق‌تر به بازار از طریق موافقت‌نامه‌های سرمایه‌گذاری و تجاری، کاهش موانع قانونی و اداری و بهبود حمایت از سرمایه‌گذار ضروری است. علاوه‌براین، بهبود کیفیت زیرساخت لجستیک و حمل‌ونقل منطقه به منظور افزایش تبادلات و ارتباطات ضروری به نظر می‌رسد. با وجود اینکه کسب‌وکارهای خصوصی برای بازاربابی اقتصاد ضروری خواهند بود، اما بخش خصوصی در منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا تنها ۴۰ درصد تولید ناخالص داخلی را دربر می‌گیرد، درحالی‌که سهم این بخش در کشورهای عضو OECD به‌طور متوسط ۵۹ درصد است؛ ضمن اینکه در لیبی سهم بخش خصوصی در تولید ناخالص داخلی فقط پنج درصد است.

توافق بوینگ با بانک آمریکایی وزاڼبی

● **تستیم:** جدیدترین خبرها از خرید هواپیما حاکی است، شرکت هواپیماسازی بوینگ با یک بانک آمریکایی توافق کرده تا هواپیماهای خریداری‌شده از سوی ایران را با مشارکت یک بانک ژاپنی تأمین مالی کند. نیمه ماه جاری مدیر ارشد شرکت هواپیماسازی بوینگ با اعلام اینکه در مراحل نهایی معامله فروش بیش از صد فروند هواپیمای مسافربری به ایران هستیم، گفته بود: اما هیچ هواپیمایی در سال ۲۰۱۶ به این کشور تحویل داده نمی‌شود. دنیس مولینورک در حاشیه کنفرانسی درباره فناوری‌های آینده در شیکاگو افزود: «براساس این معامله در سال ۲۰۱۶ هیچ هواپیمایی تحویل نخواهیم داد. تحویل این هواپیماها یک، دو و سه ساله است. اما این فرصتی درخورتوجه برای ماست و من خوشنودم که ببینم ما در حال پیشرفت مداوم در این زمینه هستیم.»وی تأکید کرد: در مراحل نهایی کارهای مربوط به ساختار معامله با مشتریان ایرانی قرار داریم و درعین‌حال با دولت آمریکا در زمینه فرایند دریافت مجوز همکاری می‌کنیم.

سرشماری الکترونیکی تمدید شد

● **ایسنا:** طبق اعلام رئیس مرکز آمار ایران، سرشماری الکترونیکی سال ۱۳۹۵ تمدید شد. امیدعلی پارسا اظهار کرد: با توجه به بالا رفتن آمار شرکت‌کنندگان در سرشماری الکترونیکی سال جاری در روز جمعه (۲۳ مهر ماه)، سرشماری الکترونیکی تا شامگاه سه‌شنبه (۲۷ مهر ماه) تمدید شد. وی اظهار کرد: امروز تعداد مراجعه‌کنندگان به سایت سرشماری دو تا سه برابر روزهای عادی (قبل از تاسوعا و عاشورا) بوده و پیش‌بینی می‌شود ترافیک حضور مراجعه‌کنندگان در روز شنبه (۲۴ مهر ماه) که پیش‌تر آخرین روز سرشماری بود، بیشتر شود. پارسا همچنین گفت: بنا بر تمدید مهلت سرشماری، سرشماری حضوری در روز چهارشنبه (۲۸ مهر ماه) آغاز خواهد شد. رئیس مرکز آمار ایران درباره آخرین آمار سرشماری نیز توضیح داد: تا ساعت ۱۱ امروز (۲۳ مهر) حدود ۱۵میلیون و ۱۱۵ هزار نفر معادل چهارمیلیون و ۴۷۲هزار خانوار (۱۷ درصد خانوارها) و ۱۹ درصد جمعیت در سرشماری الکترونیکی شرکت کرده‌اند.

ادامه از صفحه ۵

قبلا گفتیم بخش ساختمان

نمی‌تواند اشتغال پایدار

ایجاد کند، اما در این سال‌ها بی‌نظیرترین منابع کشور به سمت بودجه‌های عمرانی رفته و از تسهیلات بانکی هم سهم عظیمی به این بخش سرازیر شده است. هیچ کشوری در دنیا با این چنین اضمحلال منابع روبه‌رو نیست. منابع ناکافی اعتبارات بانکی نیز، در واحدهای متعدد تکراری و تکثیرشده افقی مشابه و بدون دارابودن اقتصاد مقیاس، محبوس شده و کارایی ندارد. باز هم برای مثال، صنعت خودرو در ایران ۴۹ واحد دارای پروانه بهره‌برداری ۳۲ مورد در دست اجرا دارد، اما ژاپن که یکی از مهدهای خودروسازی دنیاست، هفت خودروساز دارد. کره چهار تا و آلمان و ۹ خودروساز دارد. مجوزهای به‌ظاهر تحت پوشش جلوگیری از «انحصار»، موار از روزگار ما درآورده است.

ک در این شرایط چگونه باید این وضعیت را ساماندهی کرد؟

بالدین از اعضای گروه مشاوران هاروارد می‌گفت باید به عقل سلیم و تجربه رجوع کرد، با معادلات ریاضی این مشکل حل نمی‌شود. مشاهده می‌کنیم که در دوره‌های متعدد برای حل مشکلات، بدون توجه به ریشه‌های عمیق، به خلق مدل‌ها و محاسبه آنها تکیه می‌کنند. دوام آنها به‌هیچ‌وجه طولانی نیست که اگر بود، حداقل از منظر رشد، نه توسعه واقعی، باید با وضعیت پایدارتری مواجه می‌بودیم. چون عناصر و پارامترهای دیگری هم هست و اقتصاد را باید ابتدا به نقطه محاسبه‌پذیر رساند. وقتی به خلق اعتبار، اجازه داده‌اید و در بازار جلوی آنها را نمی‌گیرید، واردات انجام داده و به منابع ارزی که ندارید، فشار می‌آورد. بعد سفته‌بازی راه می‌افتد. جایی باید جلوی این اتفاق ایستاد. اکنون تجربه راه رفته و مشاهده کشورهای جادشه از عقب‌ماندگی، نشان می‌دهد تنها راه نجات تمرکز روی صنعت و کشاورزی است اما روی این تعداد صنایع تمرکزکردن فایده‌ای ندارد و هدررفت منابع است. دیگر نباید کارخانه تیک و فولاد جدید داشته باشیم درحالی‌که باز شاهد تکثیر مجدد تکراری‌ها هستیم. راه‌حل قضیه ادغام است. چین این کار را کرد. هارواردی‌ها به ما گفتند کشورهایی که توسعه نیافته‌اند، باید سازمان متمرکز به وجود آورند. مرحوم عظیمی هم اواخر عمرش روی این روش تکیه کرد. پیش از انقلاب قبول نکردند که تصمیم‌گیری اقتصادی باید از مجلس و دولت مجزا باشد. کبر این تصمیم را اجرا کرد و تایوان، سنگاپور، مالزی و چین هم بعدا اجرا کردند. چین در سال ۲۰۰۵ حدود دو هزار کارخانه سیمان داشت که اعلام کرد ۱۲ کارخانه را نگه می‌دارد و به بقیه اعلام کرد در ۱۲ کارخانه ادغام شوند. در دو سال تولید چین اگر اشتباه نکنم حدود ۶۰۰ یا ۴۰۰ میلیون تن اضافه شد. طبق آمار در سال ۱۳۳۸ تا آخر سال ۱۳۹۳، دوهزارو ۶۹۵میلیارد دلار دریافتی‌های ارزی و معادل دلاری آن بخش بود که به انحای مختلف در داخل مصرف کردیم، طبق آمار بانک جهانی ۴۲۸ میلیارد دلار هم از خارج وام گرفته‌ایم. ۴۰ میلیارد دلار هم سرمایه‌گذاری خارجی به ایران آمده و پنج میلیارد دلار در این فاصله زمانی کمک بلاعوض از سازمان‌های بین‌المللی گرفته‌ایم. درحالی‌که تقریبا همه منابع کره در بازه زمانی مشابه ۵۲۶ میلیارد دلار بوده که معادل یک‌ششم ماست. جمع تولید ناخالص داخلی ما شش هزار و ۷۰۰میلیارد دلار شده، حتی اگر در نبود آمار در چند سال آن را صفت‌هزار و ۵۰۰میلیارد دلار حساب کنیم، آنجا با ۵۲۶ میلیارد دلار، ۱۸هزارو ۸۸۸میلیارد دلار تولید ناخالص داخلی دارند. یکی از وجوه اثرگذار دیگر این نکته است که بر اثر خلق اعتبار خارج از نظام دولت در ایران، بازار به شدت قدرت را در دست دارد. در بخشی از کتاب بنдіک آمده: «بازار نیز با نرخ بازدهی ۳۳ درصد در سال، برای دارایی‌های نقدشدنی از رقبای سرسخت

پس‌انداز بوده (که در ایران نمی‌گذارند پس‌انداز شود)، اغلب گفته شده زمین و سفته اصلی‌ترین جذب‌کننده‌های سرمایه در ایران بوده‌اند. کل حجم نقدینگی بازارها را به‌هیچ‌وجه نمی‌توان به‌دقت برآورد کرد ولی در موقت‌ترین تخمین‌ها کل حجم وام‌های بازاری، (وام بازاری با وام بانکی فرقی دارد) حداقل سه اندازه

تمام بانک‌های تجاری یعنی ۴۰ میلیارد ریال (۳۵۰ میلیون دلار) برآورد شده. حجم عظیم وام‌دهی‌ها (قرض‌دادن‌ها در بازار) به‌مثابه پشتوانه معاملات تجاری، سودآوری‌های مستغلات و شکل‌های ابتدایی تأمین کالای مصرفی عمل می‌کند. در نهایت باید به مبادلات تجاری اشاره کرد که از رقبای مهم در جذب سرمایه به جای صنعت است». در جایی دیگر می‌نویسد: «روش کار بازار و متاثرنشدن کارکرد آن از اختیارات مقامات پولی کشور، موجب تشویق روش‌های غیرمسئولانه در ایجاد سرمایه و اتلاف پس‌اندازها شده است. همچنین قیمت خدمات بازار به حدی است که نظام اقتصادی را از توان می‌اندازد؛ به‌عبارتی وجود بازار باعث می‌شود قیمت سرمایه برای تولیدکنندگان متقاضی سرمایه افزایش یابد. بازار را می‌توان نوعی مخصصه مالی در مسیر پیشرفت صنعتی و نوعی بازگشت به گذشته در قرن بیستم محسوب کرد». در واقع بازار در خودش خلق اعتبار می‌کند که خارج از نظام بانکی است و یعنی دولت روی آن کنترلی ندارد. به همین دلیل

اقتصاد

اسرار تجاری ایران افشا شد

عسکیر، رنوفه رشنی، سرشنای شرق

است که بازار همیشه دولت‌ها را زمین می‌زند. به‌عنوان نمونه اکنون چک‌های مبادله‌شده در اتاق پایاپای، یعنی چکی که پاس شده، به چهار برابر حجم تسهیلات سیستم بانکی و ۲۰۱ برابر کل تولید ناخالص داخلی کشور رسیده است. از دیگر موانع اقتصاد، قوانین نامناسب و بدون آینده‌نگری است که مشکلات عدیده‌ای ایجاد کرده‌اند؛ مثلا ماده ۱۰ قانون برنامه چهارم توسعه، با تصویب این ماده تعادل ناباور اقتصاد ما بر هم خورد و درباره منابع اعتباری بخش‌های اقتصادی تغییرات کاملا مملکی ایجاد کرد. مثلا مانند تسهیلات صنعت و معدن از ۴۹ هزار میلیارد تومان به ۷۷ هزار میلیارد تومان رسید. این ماده تسهیلات در ساختمان از ۲۳ هزار میلیارد تومان به ۱۱۰ هزار میلیارد تومان (از ۲۳ به ۳۰ درصد)، در خدمات، از ۳۲ هزار میلیارد تومان به ۱۳۱ هزار میلیارد تومان (از ۳۱ به ۳۶ درصد) و در مقابل، سهم صنعت و معدن از ۲۸ درصد به ۲۱ درصد رسید. اکنون این آمارها هم دیگر منتشر نمی‌شوند و به‌نوعی همانند سایر موارد غیب می‌شوند. آمارهای مانده تسهیلات از ۱۳۹۱ از سوی بانک مرکزی متوقف شده. آمار شاخص واسطه‌گری‌های مالی در شاخص بهای تولیدکننده (PPI)، هم از سوی این نهاد از سال ۱۳۸۷ متوقف شده است.

● **یعنی آمار هست ولی ارائه نمی‌شود؟**

صدررصد، منتشر نمی‌کنند به‌دلیل اینکه دیدند با قوانینی که وضع کردند، این شاخص‌ها شرایط خوشایندی را نشان نمی‌دهد.

● **این مهم‌ترین مشکل اقتصاد ایران است؟**

یقینا خیر. اگر تنها یک مشکل بود، شاید با تجویز یک کیسول می‌توانستیم بیماری را در درمان کنیم، در اقتصاد ایران چند مشکل عمده سلطه پیدا کرده است. اول، مالی‌شدن اقتصاد که از دولت اصلاحات شروع شد و اشتباه مرک‌باری بود. در حال تهیه سه گزارش بسیار مهم در دفتر پژوهش‌های اقتصاد و توسعه اتاق مشهد هستیم. این گزارش‌ها، مربوط به بانک تسویه‌حساب‌های بین‌المللی است. دو گزارش در سال ۲۰۱۴ و گزارش تکمیلی دیگر در ۲۰۱۵ ارائه شده که چرا رشد بخش مالی موجب بسرفت بخش حقیقی در اقتصاد جهان شده است. ما بدون اینکه ساختارها و مسیر را داشته باشیم در این دام افتاده‌ایم و با روش‌های متعارف نمی‌توانیم از آن خارج شویم. عنوان سومین گزارش، مالی‌شدن اقتصاد یعنی چه؟ جزء و ابزار مهمی از مالی‌شدن اقتصاد، بانک‌ها هستند. درحالی‌که کشور در اوج مشکلات اقتصادی است، در یک بازه زمانی شش‌ساله صورت‌های مالی بانک‌های خصوصی را با استناد به صورت‌های مالی حسابرسی‌شده و ارائه‌شده به بورس بررسی کردیم. بدهی به بانک مرکزی در این بازه مورد بررسی ما، از شش‌هزار و ۹۰۰ میلیارد تومان به ۶۳ هزار میلیارد تومان رسیده که مربوط به ۱۷ بانک خصوصی است. این یعنی شما از پول برقدرت استفاده می‌کنید و بین سهام‌داران سود تقسیم می‌کنید که این تقسیم سود در ۱۳۹۳ به شش هزار و ۲۰۰ میلیارد تومان رسیده که با سرمایه همخوانی ندارد و بعد، سود و بهره در هزینه‌های اداری مالی گذاشته شده است. ۶۳ هزار میلیارد تومان از منابع بانک مرکزی گرفته باشید و سود

هم تقسیم کنید! یعنی از منابع و پول مردم سود تقسیم می‌کنند. به‌عنوان نمونه دیگر، صورت‌های مالی ۱۲شرکت پتروشیمی تا سال ۹۳ که اقتصاد در رکود بوده افزایشی و سود سهام مصوب، پنج‌هزار و ۳۰۰ میلیارد تومان بوده است. موضوع بعدی بازار است که رینچارد بنдіک به صورت نابی آن را تشریح کرده. پروژه دیگری در دفتر پژوهش‌ها در حال پیگیری است که درباره مقاله‌ها و بررسی گزارش‌ها در دهه اول شکل‌گیری دولت مدرن در ایران، یعنی سال‌های دهه ۱۳۰۰ است. تا اینجا با گزارش‌ها و مقالات باورنکردنی‌ای مواجه شده‌ایم که اتفاقا همین بخش‌هایی‌که بندیک تبیین کرده کاملا رؤیت‌پذیر است. به نحو حیرت‌آوری مسائل آن دوره اقتصاد با مسائل امروز ما یکسان است که این خود نشانه توسعه‌نیافتگی است. معضل بعدی اقتصاد بی‌برنامگی درباره صنعت از سوی دولت‌ها بود.

در همان دوره دهه مذکور هم می‌توان دردهای همین بخش‌هایی‌که بندیک تبیین کرده واژه‌های بی‌معنی است. مثلا سه کبریت‌سازی در کشور با

قبلا هم توضیح دادم و پاسخ مثبت است. این اقتصاد بر اثر سوءتدبیر به این وضعیت دچار شده است. نمی‌توان گفت تحریم اثری نداشته، داشته ولی می‌توانست با بحران مواجه نشود. بر اثر تحریم با مشکل مهم دیگری مواجه شده‌ایم که به‌دلیل گرمی، هنوز جراحی عمیق آن را حس نکرده‌ایم. آن عبارت از افشاشدن اسرار تجاری کشور در بیش از یک سده گذشته است که خیلی خطرناک است. ایران از زمان قاجاریه تاکنون با جهان مبادلات تجاری داشته است و دراین‌میان اسرار تجاری هم در کار بود؛ چیزی در حدود ۱۲۰ سال. از سال ۱۳۸۵ به بعد و به‌ویژه از سال ۱۳۹۰ (دقیقا در اوج تحریم‌ها) اسرار تجاری کشور به صورت کنترل‌نشدنی‌ای در دست چهار کشور هند، امارات، ترکیه و چین قرار گرفت.

● **چرا؟**

چون هر خرید و نقل‌وانتقالی باید از یکی از این چهار کشور انجام می‌شد و روزبه‌روز هم بدتر می‌شد. درنتیجه به‌راحتی هر بی‌ریشه‌ای می‌توانست از این وضعیت سوءاستفاده کند، چون این اسرار به دستشان افتاده بود. همه محصولاتی که تولید می‌کنیم کشورهای اطرافمان هم دارند. با فاش‌شدن این اسرار، کشورهای همسایه متوجه شدند چه محصولی را با چه قیمتی به چه کشوری می‌فروشیم یا می‌خریم. این کاری است که آمریکا به‌صورت خزنده و موبذانه‌ای انجام داده است، اما ما هم در دامش افتادیم. اسرار تجاری ما به دست دیگران افتاد. خطری که وجود دارد این است که بی‌ریشه‌ها می‌توانند عامل دیگران شده و به این بازار ورود پیدا کنند چون مسیرها را شناخته‌اند، منتها کسی به این قضیه توجه نکرده است. با اینکه مخالف آن قشری هستم که پیش‌تر در ایران به کار واردات مشغول بود، اما به‌رحال، اسرار تجاری دست همین افرادی بوده که ریشه‌ای داشته‌اند. حالا ریشه‌دارها کنار می‌روند و افراد استخدای بی‌بی‌ریشه‌ها برخی در ظاهر به‌صورت عوامل شرکت‌های خارجی می‌توانند وارد شوند و نمایندگی منافع آنان را با قربانی‌کردن منافع ملی برعهده بگیرند. شناخت هم که دارند و از قیمت‌ها هم از قبل مطلع بودند، زیرا در زمان تحریم‌ها از طریق آنها مبادلات انجام می‌شد. این مشکل به‌مرور در سال‌های آتی خود را نشان خواهد داد و باید تدبیر قاطعی از سوی کشور برای آن اندیشیده شود. برای آن نیاز به عقل سلیم نخبگان و روی هم‌گذاشتن تجارب و خرده‌دانش‌ها داریم.

خبر

جایگزینی اوپک با روبک

● **ایرنا:** اوپک پس از نشست تاریخی الجزایر، وارد دوره‌ای جدید از حیات خود شده که ویژگی بارز آن، همراهی با روسیه است. براساس این توافق، از ماه نوامبر (اواسط آذر) ۲۰۱۶ مجموع تولید نفت کشورهای عضو این سازمان به ۳۲میلیون و ۵۰۰هزار بشکه تا ۳۳ میلیون بشکه در روز کاهش خواهد یافت. دستاورد مهم نشست الجزایر، همراهی بی‌سابقه روسیه با اوپک بود؛ مشارکت روس‌ها با اعضای اوپک از یک سو امدواری‌ها نسبت به اجرای فریز نفتی را افزایش داد و از سوی دیگر موجب گمانه‌زنی‌هایی درباره اتحاد مسکو با اوپک و حتی ایجاد یک سازمان جدید به نام «روپک» شده است. به گفته محمدصادق معماریان، رئیس اسبق اداره بررسی‌های بازار نفت وزارت نفت، اوپک در حال پوستاندازی است و با مشارکت روسیه، یک سازمان جهانی نفتی شکل خواهد گرفت.

تهران میزبان چهاردهمین نمایشگاه بین‌المللی حمل‌ونقل

● **ایلنا:** محل دائمی نمایشگاه‌های بین‌المللی تهران از ششم تا ۹ آبان‌ماه میزبان چهاردهمین نمایشگاه بین‌المللی حمل‌ونقل عمومی و خدمات شهری است که در آن ده‌ها شرکت و واحد صنعتی، تولیدی و خدماتی، تولیدات نوین، صنایع ماشین‌آلات و تجهیزات حوزه حمل‌ونقل و خدمات شهری را به نمایش می‌گذارند. سیدعلی اعتدالی، رئیس ستاد برگزاری چهاردهمین نمایشگاه بین‌المللی حمل‌ونقل عمومی و خدمات شهری تهران با اشاره به زمان باقی‌مانده تا برگزاری چهاردهمین نمایشگاه بین‌المللی حمل‌ونقل عمومی و خدمات شهری تهران گفت: نام‌نویسی گروه‌های توانمند عرصه حمل‌ونقل، خودرو، خدمات شهری، تجهیزات و صنایع وابسته با تکمیل ظرفیت و افزایش تعداد سالن‌ها و فضای محل برگزاری روبه‌رو شده است.اعتدالی تصریح کرد: تاکنون شرکت‌هایی از کشورهای ژاپن، چین، هند، ترکیه، سوئد، اسپانیا، هلند، آلمان، کره‌نوبی، ژاپن، تایوان، آذربایجان و کشورهای آفریقایی ثبت‌نام کرده‌اند. تاکنون شرکت‌های بزرگ داخلی ازجمله گروه بهمن، گروه ایران‌خودرو دیل، سایپادیزل، زامیاد و همچنین معاونت‌های مختلف شهرداری تهران و شرکت‌های خصوصی مرتبط با حوزه‌های خدمات و عمران شهری حضور دارند.

پهنای باند
مسیر اختصاصی شما

اینترنت یک، آسیاتک

شرایط فروش، درجه یک

۱۵۴۴asiatech.ir

بزرگترین دیتاسنتر محتوایی در کشور